

Vzájemné plnění, nemožnost plnění

Závazky ze smlouvy o úplatném převodu zaknihovaných akcií, uzavřené akceptací povinné nabídky převzetí (§ 183b obch. zák.), nezanikají podle § 575 odst. 1 obč. zák. jen proto, že po uzavření smlouvy, avšak dříve, než byl převod akcií registrován podle § 21 odst. 1 zákona o cenných papírech, došlo ke změně podoby akcií.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2811/2012, ze dne 20.5.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatele Ing. L. V., zastoupeného Mgr. Ing. A.T., advokátem, se sídlem v B., za účasti společnosti H. Česká republika, a. s., se sídlem v K., zastoupené Mgr. A.S., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení 634.140,- Kč a o splnění povinnosti, vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 32 Cm 139/2002, o dovolání navrhovatele, proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 9. května 2012, č. j. 14 Cmo 136/2008-149, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. května 2012, č. j. 14 Cmo 136/2008-149, se ruší a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 12. června 2007, č. j. 32 Cm 139/2002-62, uložil Krajský soud v Ústí nad Labem společnosti D.U. a. s. (dále též jen „společnost“), povinnost zaplatit navrhovateli 634.140,- Kč (výrok I.) a dále povinnost „učinit veškeré právní kroky“ nutné k registraci převodu cenných papírů - kmenových akcií vydaných společností Pivovar L., a. s., ve formě na majitele, v zaknihované podobě (dále též jen „sporné akcie“), v počtu 390 kusů, nabytých od navrhovatele na základě povinné nabídky převzetí, učiněné společností 4. května 2002 (dále též jen „nabídka převzetí“), z účtu navrhovatele ve Středisku cenných papírů ve prospěch účtu společnosti v souladu s podmínkami této povinné nabídky převzetí, „tj. zejména“ zadat řádný a úplný příkaz k registraci převodu uvedených cenných papírů (výrok II), a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

Rozsudkem ze dne 4. března 2009, č. j. 14 Cmo 136/2008-93, Vrchní soud v Praze k odvolání společnosti změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že návrh zamítl, a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatele usnesením ze dne 16. června 2010, sp. zn. 29 Cdo 2951/2009 (jež je veřejnosti přístupné, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. lednu 2001, na webových stránkách Nejvyššího soudu), rozsudek odvolacího soudu ze dne 4. března 2009, č. j. 14 Cmo 136/2008-93, zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Učinil tak proto, že odvolací soud posoudil návrh jako nedůvodný pouze na základě zjištění, že více než čtyři roky po akceptaci nabídky převzetí rozhodla valná hromada společnosti Pivovar L., a. s. o změně podoby sporných akcií. Nevysvětlil přitom, zda přijetím nabídky převzetí (jíž nepovažoval za neplatnou podle ustanovení § 49a zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku dále jen „obč. zák.“) navrhovatelem došlo k uzavření smlouvy o koupi sporných akcií (§ 183a odst. 6 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, v rozhodném znění; dále též jen „obch. zák.“), zda společnosti vznikla v souladu s takovou smlouvou povinnost zaplatit navrhovateli sjednanou kupní cenu akcií ani proč měla případně tato povinnost (jejíhož splnění se navrhovatel domáhal) v důsledku rozhodnutí o změně podoby sporných akcií zaniknout. Jeho právní posouzení proto Nejvyšší soud shledal

neúplným (když odvolací soud vůbec nezdůvodnil, proč zamítl návrh i v části, v níž se navrhovatel domáhá zaplacení částky 634.140,- Kč) a tudíž i nesprávným.

Usnesením ze dne 21. ledna 2011, č. j. 14 Cmo 136/2008-123, rozhodl odvolací soud tak, že v řízení bude na místě společnosti D.U. a. s., jež zanikla v důsledku fúze sloučením se společností H. Česká republika, a. s., pokračováno se společností H. Česká republika, a. s.

Ve výroku označeným rozsudkem Vrchní soud v Praze opětovně změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že návrh zamítl (první výrok), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

Vyšel přitom z toho, že:

- 1) Společnost dne 4. května 2002 učinila povinnou nabídku převzetí sporných akcií, s níž Komise pro cenné papíry vyslovila dne 22. dubna 2002 souhlas. Nabídka byla zveřejněna v Obchodním věstníku, ročník 2002, číslo 19.
- 2) Podle nabídky převzetí činila kupní cena 1.626,- Kč za jednu spornou akcii a měla být zájemci uhrazena do 60 dnů od uzavření smlouvy o koupi akcií.
- 3) Navrhovatel v souladu s nabídkou převzetí ve stanovené lhůtě zaslal zmocněnci společnosti oznámení o přijetí nabídky převzetí (ohledně 390 akcií jím vlastněných) a plnou moc ke všem úkonům souvisejícím s registrací převodu akcií.
- 4) Společnost kupní cenu navrhovateli neuhradila a „právní kroky“ potřebné k převodu akcií neučinila, majíc za to, že jí povinnost učinit nabídku převzetí nesvědčila a že tato je – jakožto právní úkon učiněný v omylu – neplatná (§ 49a obč. zák.).
- 5) Sporné akcie byly (nejpozději ke dni 15. března 2002) vyloučeny z obchodování na veřejném trhu, organizovaném společností RM – Systém, a. s.
- 6) Rozhodnutím mimořádné valné hromady společnosti Pivovar Louny, a. s., konané dne 21. září 2006, byla schválena změna podoby sporných akcií na listinnou; tato skutečnost byla zapsána v obchodním rejstříku dne 22. října 2007.

Na takto ustaveném základě odvolací soud konstatoval, že ke dni 4. května 2002, kdy byla nabídka převzetí učiněna, již sporné akcie nebyly registrované a společnosti tudíž povinnost učinit nabídku převzetí nesvědčila; společnost tak učinila nabídku převzetí v omylu. Jelikož však z obsahu spisu neplyne, že navrhovatel o omylu společnosti musel vědět, nelze mít učiněnou nabídku převzetí za neplatnou podle § 49a obč. zák.

Avšak vzhledem k tomu, že sporné akcie již nejsou v zaknihované podobě, povinnost navrhovatele ze smlouvy o koupi akcií, k jejímuž uzavření došlo v polovině května 2002, převést akcie v zaknihované podobě na společnost se stala nemožnou a podle § 575 odst. 1 obč. zák. zanikla. Totéž podle odvolacího soudu platí i pro povinnost společnosti, resp. její právní nástupkyně, provést registraci převodu sporných akcií v zaknihované podobě ve Středisku cenných papírů. Nesplnil-li navrhovatel závazek z kupní smlouvy převést akcie na společnost, nemůže se podle § 560 obč. zák. ani domáhat splnění závazku společnosti zaplatit kupní cenu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o § 236 odst. 1 a § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), maje za to, že jsou naplněny dovolací důvody vymezené v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. a navrhuje, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel dovozuje, že vznikla-li společnosti povinnost učinit nabídku převzetí v době, kdy byly akcie cílové společnosti registrované, nezaniká případným vyloučením těchto akcií z obchodování na veřejném trhu. Názor, podle něhož společnost učinila nabídku převzetí v omylu, proto považuje za nesprávný.

V souladu s § 183a odst. 6 a § 183b odst. 7 obch. zák., v rozhodném znění, byla mezi dovolatelem a společností uzavřena smlouva o úplatném převodu sporných akcií okamžikem doručení oznámení o přijetí nabídky převzetí společnosti způsobem uvedeným v nabídce převzetí. Dovolatel svým povinnostem ze smlouvy dostal sjednaným způsobem, tj. tím, že obchodník s cennými papíry (společnosti GAUDEA s. r. o.) jakožto zmocněnému zástupci společnosti vystavil plnou moc k převodu předmětných akcií na majetkový účet společnosti. Podle smlouvy měla být kupní cena zaplacená do šedesáti dnů od jejího uzavření; zaplacení kupní ceny nebylo vázáno na žádnou podmínku.

Odvolacímu soudu dovolatel dále vytýká, že na projednávanou věc nesprávně aplikoval § 560 obč. zák. Z § 13 odst. 1 věty první zákona č. [591/1992 Sb.](#), o cenných papírech, ve znění účinném ke dni uzavření smlouvy, se podává, že smlouva o úplatném převodu cenných papírů se řídila úpravou kupní smlouvy v obchodním zákoníku. Plnění vzájemných závazků v obchodněprávních vztazích upravuje § 325 obch. zák., jenž je vůči § 560 obč. zák. ustanovením zvláštním. Smlouva o úplatném převodu akcií přitom výslovně počítala, v souladu s § 325 obch. zák., s tím, že kupní cena bude zaplacená do 60 dnů od jejího uzavření, aniž vázala povinnost společnosti uhradit kupní cenu na převod akcií.

Nesprávným pak dovolatel shledává i závěr odvolacího soudu, podle něhož v důsledku změny podoby akcií zanikla povinnost dovolatele převést akcie pro následnou nemožnost plnění. Podstatou závazku dovolatele bylo převést vlastnictví ke sporným akciím na společnost. Sporné akcie následkem změny podoby nepřestaly existovat ani se nezměnila práva s nimi spojená či jejich ekonomický význam. Změnil se pouze způsob nakládání s nimi. Podle § 575 odst. 2 obč. zák. plnění není nemožné, lze-li je uskutečnit byť i za ztížených podmínek. Vzhledem k tomu, že převod listinných akcií je možný, závazky smluvních stran pro nemožnost plnění nezanikly.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Jakkoliv dovolatel ohlašuje naplnění všech dovolacích důvodů, ve skutečnosti, posuzováno podle obsahu, odvolacímu soudu vytýká toliko nesprávné právní posouzení věci. Nejvyšší soud se proto, v hranicích právních otázek otevřených dovoláním, zabýval tím, zda je dán dovolací důvod vymezený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

S ohledem na datum, kdy byla povinná nabídka učiněna, je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný obchodní zákoník a zákon o cenných papírech ve znění účinném ke dni 4. května 2002.

Ustanovení § 183a odst. 6 obch. zák. určovalo:

Smlouva na základě nabídky převzetí, jež je uzavírána na veřejném trhu, se uzavírá podle pravidel stanovených organizátorem veřejného trhu. Smlouva na základě nabídky převzetí, která není uzavírána na veřejném trhu, je uzavřena

- a) doručením oznámení o přijetí nabídky převzetí navrhovateli způsobem v ní uvedeným, není-li nabídka převzetí omezena určitým počtem účastnických cenných papírů; jestliže nabídka převzetí obsahuje podmínku podle odstavce 3, je navrhovatel povinen oznámit všem osobám, které nabídku převzetí přijaly, zda byla nebo nebyla podmínka splněna,
- b) doručením potvrzení navrhovatele o uzavření smlouvy, v rozsahu uvedeném v potvrzení, osobě, která mu oznámila přijetí nabídky převzetí způsobem v ní uvedeným, jestliže se nabídka převzetí vztahuje jen na určitý počet účastnických cenných papírů; navrhovatel je povinen potvrdit uzavření smlouvy, pokud počet účastnických cenných papírů podle oznámení o přijetí nabídky převzetí nepřesáhl počet, na něž byla nabídka k převzetí podle odstavce 3 omezena, v celém rozsahu uvedeném v oznámení o jejím přijetí, a pokud byl stanovený počet účastnických cenných papírů uvedený v oznámení nebo oznámeních o přijetí nabídky převzetí překročen, je navrhovatel povinen

potvrdit uzavření smlouvy tak, že každá osoba, která nabídku převzetí přijala, bude uspokojena poměrně, přičemž výpočet poměrného množství účastnických cenných papírů se zaokrouhluje na celé cenné papíry dolů s tím, že počet účastnických cenných papírů uvedený v nabídce k převzetí platí za snížený o výsledek zaokrouhlování.

Podle § 183b odst. 7 obch. zák. se citované ustanovení použije i na nabídku převzetí podle § 183b obch. zák.

Nejvyšší soud předesílá, že vznikla-li akcionáři v souladu s § 183b odst. 1 obch. zák. povinnost učinit nabídku převzetí, nemá případné následné vyřazení akcií cílové společnosti z obchodování na veřejném trhu zásadně žádný vliv na trvání povinnosti učinit nabídku převzetí.

Správným pak shledává závěr odvolacího soudu, podle něhož ani případný omyl společnosti při učinění nabídky převzetí ji nečiní (ve vztahu k navrhovateli) neplatnou podle § 49a obč. zák., jestliže navrhovatel omyl nevyvolal či o něm nemusel alespoň vědět.

Jestliže navrhovatel, jak plyne ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů, doručil společnosti (v nabídce převzetí určenému obchodníku s cennými papíry) oznámení o přijetí nabídky převzetí způsobem v ní uvedeným, a nabídka převzetí nebyla omezena určitým počtem účastnických cenných papírů ani neobsahovala podmínku podle § 183a odst. 3 obch. zák., byla mezi navrhovatelem a společností uzavřena smlouva o úplatném převodu 390 sporných akcií.

Zavázala-li se společnost, že kupní cenu za převedené akcie zaplatí do 60 dnů od uzavření smlouvy, byla povinna tak v uvedené lhůtě učinit. Skutečnost, že nepřistoupila k registraci převodu akcií, neboť se domnívala, že ji učiněná nabídka neváže (majíc ji za neplatnou), je nerozhodná. V této souvislosti nelze přehlížet, že navrhovatel splnil všechny povinnosti ze smlouvy (zejména udělit plnou moc společností určenému obchodníku s cennými papíry ke všem úkonům souvisejícím s registrací úplatného převodu sporných akcií); závěr odvolacího soudu, podle kterého nelze dovolateli nárok přiznat, neboť nesplnil závazek ze smlouvy, je v rozporu se zjištěným obsahem smlouvy.

Nesprávným Nejvyšší soud shledává i názor odvolacího soudu, podle něhož v důsledku změny podoby akcií zanikly povinnosti smluvních stran pro následnou nemožnost plnění podle § 575 odst. 1 obč. zák. Jak (opět přílehavě) zdůrazňuje dovolatel, změna podoby akcií zásadně nemá vliv ani na práva v nich vtělená, ani na možnost akcie (po změně podoby) převést. Skutečnost, že právní řád spojuje nabytí vlastnického práva k listinným cenným papírům s odlišnými právními skutečnostmi než je tomu v případě zaknihovaných cenných papírů (tedy že upravuje odlišný modus nabytí vlastnického práva), je z pohledu § 575 odst. 1 obč. zák. nerozhodná.

V této souvislosti nelze přehlédnout, že akceptace shora popsaného názoru odvolacího soudu vede k - z pohledu elementární spravedlnosti obtížně akceptovatelnému - závěru, podle něhož se osoba zavázaná z povinné nabídky převzetí může vyhnout závazkům ze smluv uzavřených akceptací nabídky převzetí tím, že na valné hromadě cílové společnosti prosadí (a to i s odstupem mnoha let) změnu podoby akcií.

Nejvyšší soud proto uzavírá, že závazky ze smlouvy o úplatném převodu zaknihovaných akcií, uzavřené akceptací povinné nabídky převzetí (§ 183b obch. zák.), tudíž nezanikají podle § 575 odst. 1 obč. zák. jen proto, že po uzavření smlouvy, avšak dříve, než byl převod akcií registrován podle § 21 odst. 1 zákona o cenných papírech, došlo ke změně podoby akcií.

Jelikož závěry, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, nejsou správné, Nejvyšší soud napadený rozsudek podle § 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

Podle § 200e odst. 1, odst. 3 věty druhé o. s. ř. ve spojení s § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř. se ve věcech sporů mezi společníky (akcionáři), jde-li o vztahy z nabídky převzetí, rozhoduje usnesením. Skutečnost, že soud nižšího stupně rozhodl o věci samé rozsudkem (ačkoliv měl rozhodnout usnesením), nezabavuje soud vyššího stupně povinnosti rozhodnout o opravném prostředku proti takovému rozhodnutí (o odvolání nebo o dovolání) usnesením. To, že soud rozhodl jinou - kvalitativně vyšší, leč v rozporu s procesním předpisem zvolenou - formou rozhodnutí, je vadou řízení, která nemohla mít vliv na správnost rozhodnutí (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 1999, sp. zn. 20 Cdo 1574/99, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2000, pod číslem 45). Proto Nejvyšší soud i v této věci rozhodl o dovolání usnesením (§ 243b odst. 6 o. s. ř.).

Odvolací soud uvedenou povahu řízení v projednávané věci, jakož i závěry výše popsané, v další fázi řízení nepřehlédne.

Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243d odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

V novém rozhodnutí soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)